

Kindvriendelijke samenvatting van het proefschrift 'Met zachte drang'

D.S. Verkroost¹

Hulp aan ouders en kinderen: vrijwillig of gedwongen

Ouders of kinderen kunnen om hulp vragen bij de gemeente of bij de hulpverlening. Het kan ook zijn dat anderen vinden dat een ouder of kind hulp nodig heeft. Als de ouders en kinderen van twaalf jaar en ouder toestemming geven voor de hulpverlening, dan wordt gezegd dat deze hulp vrijwillig is en in een vrijwillig kader plaatsvindt.

Soms vinden mensen die als werk hebben om hulp te geven en de overheid dat hulp nodig is, maar zijn ouders en kinderen het hier niet mee eens. Als ouders en kinderen niet meewerken aan deze hulp en dit ernstige gevolgen voor het kind kan hebben, dan kan de Raad voor de Kinderbescherming onderzoek doen. Uit dit onderzoek kan komen dat het nodig is dat een maatregel wordt opgelegd. Een kinderrechter kan een maatregel van ondertoezichtstelling opleggen. Dan zal een jeugdbeschermer, die soms ook gezinsvoogd wordt genoemd, deze maatregel uitvoeren. Deze jeugdbescherming zal dan kennismaken met het gezin. Ook zal hij of zij een plan maken waarin staat wat er nodig is voor het kind. De hulp is dan niet langer vrijwillig. Er wordt nu gesproken van gedwongen hulp of dwang. De ouders en de kinderen moeten namelijk meewerken. De maatregel van de kinderrechter heeft ervoor gezorgd dat er een gedwongen kader is.

Het vrijwillige kader en het gedwongen kader worden in wetten geregeld. In deze wetten staan ook welke rechten ouders en kinderen hebben die hulp krijgen. Het vrijwillige kader en het gedwongen kader worden samen het 'jeugdhulpverleningsstelsel' genoemd.

Vrijwillig, gedwongen en 'drang'

In het jeugdhulpverleningsstelsel bestaat nog een kader waarin hulp wordt gegeven. Dit kader wordt vaak het 'drangkader' genoemd. Zoals de naam al zegt, is de hulp niet echt vrijwillig, maar er is ook geen dwang, het zit er net tussenin. Binnen dit drangkader worden ouders en kinderen onder druk gezet door hulpverleners om mee te werken aan hulp die deze hulpverleners belangrijk vinden voor het kind. Bij de start van een drangkader worden afspraken gemaakt. Hier wordt toezicht op gehouden door een jeugdbeschermer of een andere persoon die dit als werk doet. Als de ouders en het kind zich niet aan de afspraken houden, dan kan dit gevolgen hebben. Zo kan worden bepaald dat een ouder zijn kind minder vaak mag zien of zelfs dat een kind een periode ergens anders moet wonen. Een ander gevolg kan zijn dat een ondertoezichtstelling wordt gevraagd aan de kinderrechter.

Het drangkader lijkt heel erg op een ondertoezichtstelling, maar is niet in de wet geregeld. Doordat het drangkader niet in de wet is geregeld, is er veel onduidelijk over de rechten van ouders en kinderen. Ook voor de hulpverleners en jeugdbeschermers die in een drangkader werken is het niet duidelijk welke regels er gelden. Het is niet altijd duidelijk wanneer hulp vrijwillig is en wanneer hulp gedwongen is. Dit is niet wenselijk. Daarom is dit proefschrift geschreven.

Informatie over het proefschrift

Het doel van het proefschrift is om duidelijk te krijgen wat de grenzen van het vrijwillige en het gedwongen kader zijn en om vragen over het drangkader te beantwoorden. In het proefschrift is eerst onderzocht welke basispunten binnen het jeugdhulpverleningsstelsel gelden. Hiervoor is onderzoek gedaan naar belangrijke documenten en naar beslissingen van Europese en internationale rechters waar

¹ Met dank aan Christianne (13) voor het meelesen.

Nederland zich net als heel veel andere landen aan moet houden. Ook is gekeken naar de geschiedenis van hulpverlening aan ouders en kinderen in Nederland. Daarna is onderzoek gedaan naar het drangkader. Onderzocht is wat over het drangkader is geschreven. Ook is in drie gemeenten gekeken hoe wordt besloten dat een drangkader wordt ingezet. Verder heeft onderzoeker vragen gesteld aan hulpverleners en andere mensen die binnen het drangkader werken.

Basispunten van het jeugdhulpverleningsstelsel

In het proefschrift wordt genoemd dat het belangrijkste doel van het jeugdhulpverleningsstelsel is dat de menselijke waardigheid van het kind (deze menselijke waardigheid vormt de basis van veel rechten van kinderen) wordt beschermd en ervoor wordt gezorgd dat het kind zich zo goed mogelijk kan ontwikkelen. Verder worden zes basispunten van het stelsel genoemd:

1. Als en zolang dat kan, moet het kind samen kunnen zijn met zijn gezin zonder dat anderen zich hiermee bemoeien. Ook heeft het kind het recht om, waar dat kan, zelf beslissingen te nemen.
2. De opvoeding en ontwikkeling van een kind is in de eerste plaats een taak van ouders.
3. Als ouders hulp of ondersteuning nodig hebben bij de opvoeding en de ontwikkeling van hun kind, dan moet de overheid daarvoor zorgen. De overheid moet ervoor zorgen dat het mogelijk is dat kinderen zich zo goed mogelijk ontwikkelen.
4. De overheid moet het kind beschermen tegen geweld of mishandeling. Hierbij moet worden gefocust op het voorkomen van geweld of mishandeling.
5. Een scheiding van een kind en zijn ouder(s) moet zoveel mogelijk worden voorkomen.
6. Kinderen en ouders moeten worden betrokken als er beslissingen worden genomen over hulp, ondersteuning of als de overheid gaat ingrijpen om het kind te beschermen.
7. Als kinderen of ouders vinden dat inbreuk wordt gemaakt op hun rechten, dan moeten zij dit goed kunnen laten toetsen.

Deze basispunten helpen om het doel van het jeugdhulpverleningsstelsel te bereiken. De basispunten hebben gevolgen voor kinderen, ouders en mensen die binnen het jeugdhulpverleningsstelsel werken.

Wat betekenen deze basispunten voor het drangkader?

Een conclusie van het proefschrift is dat het drangkader onderdeel is van het jeugdhulpverleningsstelsel. De basispunten van het jeugdhulpverleningsstelsel gelden dus ook voor het drangkader. In de wet staan alleen een vrijwillig kader en een gedwongen kader. Een drangkader wordt niet door een kinderrechter opgelegd. Het drangkader is dus onderdeel van het vrijwillige kader. Dit betekent dat ouders en kinderen van twaalf jaar en ouder toestemming moeten geven voor hulp. Zij moeten alle belangrijke informatie krijgen zodat zij weten waar zij toestemming voor geven. Zij mogen niet onder druk worden gezet om toestemming te geven. De term 'drang' mag niet meer worden gebruikt. Als zij geen toestemming geven, dan kan de hulpverlening niet worden gegeven. Het kan zijn dat de hulp echt nodig is om het kind te beschermen tegen gevaar of ernstige gevolgen. Voor die gevallen moet de wet regelen wanneer wel hulp kan worden opgelegd zonder dat toestemming nodig is. Ook moet in de wet worden geregeld welke eisen dan aan de jeugdbeschermers en hulpverleners worden gesteld. Zo moet goed onderzoek worden gedaan of de hulp echt nodig is, of dat er ook andere manieren zijn om het kind te beschermen. Het is belangrijk dat ouders en kinderen kunnen laten controleren of de beslissing om een maatregel op te leggen goed is genomen. Ook moet in de wet worden geregeld welke rechten ouders en kinderen hebben. Zo kan het belangrijkste doel van het jeugdhulpverleningsstelsel worden bereikt.